

Nr 40.

Av fröken **Andersson m. fl.**, om underlättande i visst hänseende för svenskfödda personer, som förlorat sitt svenska medborgarskap, att återvinna detsamma.

I likalydande motioner I: 72 och II: 107 till 1941 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att underlätta för svensk-födda personer, vilka förlorat sitt svenska medborgarskap, att återvinna detsamma, trots att de sakna tillfredsställande möjligheter att försörja sig och sin familj.

I 1858 års förordning angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare föreskrevs, att medborgarrätt kunde vinnas av utländsk man, som: 1. uppnått 21 års ålder, 2. ägde god frejd, 3. varit boende tre år i riket, och 4. hade utväg att försörja sig. Dispens kunde dock under vissa förutsättningar meddelas från det under punkten 3 angivna villkoret men däremot icke från de under punkterna 1, 2 och 4 upptagna. Den nämnda förordningen ersattes år 1924 av lagen om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. Enligt 5 § i denna lag äger Konungen på ansökan till svensk medborgare upptaga utlänning, som: 1. fyllt tjuguettt år, 2. sedan fem år har hemvist här i riket, 3. gjort sig känd för hederlig vandel, samt 4. har möjlighet att försörja sig och sin familj. Finnes sökandens upptagande till svensk medborgare medföra gagn för riket, eller har sökanden förut ägt svenskt medborgarskap, eller föreligga eljest med hänsyn till sökandens förhållanden synnerliga skäl för hans upptagande till svensk medborgare, kan svenskt medborgarskap emellertid beviljas utan hinder av de under punkterna 1 och 2 stadgade villkor. Dispens kan däremot icke meddelas från de under punkterna 3 och 4 upptagna villkor.

I sitt utlåtande nr 9 avstyrkte konstitutionsutskottet bifall till motionen, bland annat under hänvisning till att frågan vore under utredning inom socialstyrelsen. Riksdagen beslöt i enlighet med konstitutionsutskottets hemställan. Den av konstitutionsutskottet omnämnda utredningen har publicerats (stat. off. utr. 1941: 36) och socialstyrelsen yttrar häri bland annat följande:

»Särskilt det sist berörda villkoret, innebärande att vederbörande person skall ha 'möjlighet att försörja sig och sin familj', kan utan tvivel i vissa fall te sig onödigt hårt, och det torde få anses vara helt i sin ordning, att Kungl. Maj:t även här erhåller befogenhet att medgiva undantag i fråga om personer, som tidigare varit svenska medborgare. Det bör visserligen icke förbises, att i somliga fall den svenska staten sålunda skulle kunna komma att påtaga sig vissa förpliktelser som eljest skulle ha åvilat en främmande stat. Sådana förpliktelser böra emellertid efter styrelsens mening den svenska staten rimligtvis kunna påtaga sig gentemot en f. d. svensk medborgare, och i synnerhet föreligga skäl härtill, när denne är född i Sverige.

Med åberopande av vad ovan anförts — och med betonande av att det sålunda här gäller endast en rätt, som må tagas i anspråk i särskilda fall — får styrelsen förorda, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att medgiva dispens även från de två sista i medborgarskapslagens 5 § uppställda villkoren för förvärv av svenskt medborgarskap, när fråga är om f. d. svenska medborgare.»

Vid 1942 års riksdag väcktes ånyo en motion (II: 159), vari begärdes att riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i 5 § lagen den 23 maj 1924 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, att f. d. svenska medborgare efter dispens av Kungl. Maj:t kunna återförvärva svenskt medborgarskap även om de icke kunna uppfylla däri uppställda villkor angående försörjningsförmåga. I motionen framhölls särskilt det av socialstyrelsen gjorda uttalandet. Konstitutionsutskottet avstyrkte i sitt utlåtande nr 2 bifall till motionen under motivering att socialstyrelsens utredning remitterats till ett stort antal myndigheter och enskilda organisationer, som anmodats att före den 1 maj 1942 inkomma med yttranden, och därför enligt konstitutionsutskottets åsikt fortfarande vore under utredning. Utskottet ansåg att en lagändring i motionens syfte utan större olägenhet borde kunna anstå, till dess utredningen slutförts, men erkände tillfullo det beaktansvärda i syftemålet med motionen.

Vid frågans behandling i andra kammaren framhöll konstitutionsutskottets ordförande, att man torde kunna vänta en proposition i frågan, så snart remissvaren blivit tillgängliga och ärendet överarbetat — möjligen redan under år 1942. Någon kunglig proposition i frågan har ännu icke avlämnats, men vi anse att det är av största vikt att en ändring snabbt kommer till stånd. De senaste händelserna icke minst i vårt grannland Norge ha ytterligare aktualiserat behovet av att skapa möjligheter speciellt för svenska kvinnor, som genom sitt giftermål med utländska män förlorat sitt svenska medborgarskap, att snabbt återfå detta. Det ligger en uppenbar orättvisa i att å ena sidan utländska kvinnor kunna få svenskt medborgarskap genom giftermål med svensk man — ofta skenäktenskap — och å andra sidan svenskfödda personer behandlas som främlingar på grund av att de sakna medel till sin försörjning.

På grund av vad ovan anförts vilja vi hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i § 5 lagen den 23 maj 1924 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, att f. d. svenska medborgare efter dispens av Kungl. Maj:t kunna återförvärva svenskt medborgarskap även om de icke kunna uppfylla däri uppställda villkor angående försörjningsförmåga.

Stockholm den 19 januari 1943.

Ebon Andersson
i Stockholm.

Kerstin Hesselgren.

Ruth Gustafson.